

16.9.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
aui.valli-lintu@stm.fi

ASIA **LPY:n lausunto / Paras- ja rajoituslain kuulemistilaisuus 13.9.2019**
STM/2770/2019

Sosiaali- ja terveysministeriö kutsui Lääkäripalveluyritykset ry:n (LPY) 13.9.2019 järjestettyyn kuulemistilaisuuteen, joka koski hallituksen esitysluonnosta laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain sekä eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain muuttamisesta. Lisäksi ministeriö antoi kuulemistilaisuuteen kutsuville mahdollisuuden antaa näkemyksensä esitysluonnoksesta myös kirjallisesti.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen. Hallitusohjelmassa ei linjattu uudistuksen voimaantulosta. Uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakunnille.

Uudistuksen vuoksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta annetun lain (548/2016) ja eräiden kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain (490/2014) voimassaoloaika on katsottu olevan tarpeen jatkaa.

Ministeriössä on valmisteltu hallituksen esitystä näiden lakien voimassaoloajan jatkamiseksi. Lisäksi ulkoistamista koskevaa sääntelyä tiukennettaisiin siten, että irtisanomisehto tulisi sisällyttää sellaisiin lain voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin, joiden laajuus ylittää 15 prosenttia soten vuosittaisista käyttömenoista.

LPY kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa.

Lakiesityksellä puututaan kohtuuttomasti kuntien itsemääräämisoikeuteen

LPY keskittyy lausunnossaan kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaista rajoittamista sosiaali- ja terveydenhuollossa koskevaan lakiehdotukseen. Lausunnolla olevassa esityksessä lain voimassaoloa esitetään jatkettavaksi neljällä vuodella eli vuoden 2025 loppuun saakka. Samalla lain soveltamisalaa tiukennettaisiin merkittävästi.

Lakiesityksen mukaan kuntien ja kuntayhtymien pitää sisällyttää yksityisten palveluntuottajien kanssa tekemiinsä sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisiä tehtäviä koskeviin ja arvoltaan laissa asetetun rajan ylittäviin sopimuksiin erityinen irtisanomisehto. Lain tarkoituksena on varmistaa, että mahdollisesti perustettavat maakunnat voisivat järjestämisvastuullisena irtautua 12 kuukauden irtisanomisajalla seuraamuksitta sopimuksesta, johon kunta tai kuntayhtymä on

16.9.2019

maakunnan edeltäjänä yksityisen palveluntuottajan kanssa sitoutunut. Tämä irtisanomisehto olisi otettava sopimukseen, joiden ennakoitu vuotuinen arvo ylittää 15 prosenttia kyseisen kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden vuotuisista käyttömenoista.

LPY katsoo, että lakiesityksellä puututaan kuntien itsemääräämisoikeuteen tavalla, joka heikentää entisestään niiden mahdollisuuksia toteuttaa lakisääteisiä velvollisuuksiaan kyseisten palveluiden järjestämiseksi. LPY ei pidä lakiesitystä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena.

Määräaikaisesta pysyvää lainsäädäntöä

Ns. rajoituslain voimassaoloa esitetään jatkettavaksi jo toisen kerran. Esitetyn uuden määräajan myötä väliaikaiseksi tarkoitettu lainsäädäntö olisi voimassa lähes 10 vuotta. Laki oli alun perin tarkoitettu olemaan voimassa siihen saakka, kunnes edellisen hallituksen suunnittelema sote-uudistus olisi toteutettu vuoden 2020 alusta. Sote-uudistuksen kaaduttua maaliskuussa 2019 ei esitetulle rajoituslain määräaikaiselle jatkamiselle ole perusteita.

LPY:n mielestä toistuvasti uudistettava määräaikainen laki, joka rajaa kuntien itsemääräämisoikeutta, ei ole perustuslain mukainen. Kunnallisten toimijoiden toimivallan ja mahdollisuuksien rajaaminen heikentää merkittävästi niiden edellytyksiä turvata asukkailleen riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Ehdotamme, että hallitus selvittää lakiesityksen perustuslainmukaisuuden ennen sen jättämistä eduskunnalle käsiteltäväksi.

Takautuvaa lainsäädäntöä

Lakiesityksessä ehdotetaan tiukennettavaksi irtisanomisehdon sisällyttämisvelvoitetta myös sellaisiin vanhoihin ulkoistamissopimukseen, joiden voimassaolo jatkuu vuoden 2023 jälkeen.

Tämä tarkoittaisi sitä, että kunnalla tai kuntayhtymällä tai maakunnalla olisi mahdollisuus yksipuolisesti jälkikäteen muuttaa vanhojen eli ennen lain voimaantuloa solmittujen sopimusten ehtoja. Esimerkiksi maakunta voisi vuoden 2023 jälkeen yksipuolisesti irtisanoa vuonna 2018 solmitun silloisen lainsäädännön mukaisen sopimuksen.

LPY:n näkemyksen mukaan takautuva lainsäädäntö ei ole länsimaisen oikeusjärjestelmän mukaista.

Kuntien kustannukset kasvavat

Jo nyt useiden kuntien ostopalvelu- ja ulkoistamissopimusten yhteisarvo ylittää lakiesityksessä määritellyn 15 prosentin osuuden vuosittaisista sosiaali- ja terveydenhuollon käyttömenoista. Näiden kuntien osalta lain soveltaminen johtaa siihen, että kaikkiin uusiin ostopalvelusopimuksiin on sisällytettävä laissa määritelty irtisanomisehto.

16.9.2019

Irtisanomisehdon sisällyttäminen sopimukseen lisää mitä todennäköisimmin kuntien kustannuksia, koska palveluntuottajat ottavat tiukan irtisanomisehdon huomioon sopimusten hinnoittelussa. Tämä kustannusten nousu heikentää entisestään kuntien mahdollisuuksia turvata asukkaalleen lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuus.

LPY ehdottaa, että lakiesityksen vaikutukset selvitetään huolellisesti ennen lain voimaolon pidentämistä ja soveltamisalan laajentamista.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja